

ZÁKON O ENVIRONMENTÁLNYCH ZÁŤAŽIACH - PRÍNOSY A NEDOSTATKY ZA JEDENÁŠŤ ROKOV OD JEHO PRIJATIA

RNDr. Vlasta Jánová, PhD.

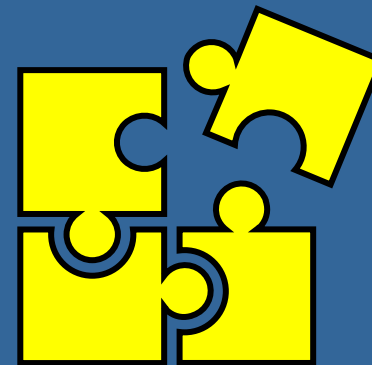
Konferencia ZNEČISTENÉ ÚZEMIA 2023 sa realizuje v rámci národného projektu

Zlepšovanie informovanosti a poskytovanie poradenstva v oblasti zlepšovania kvality životného prostredia na Slovensku.

Projekt je spolufinancovaný z Kohézneho fondu Európskej únie prostredníctvom Operačného programu Kvalita životného prostredia (2014 – 2020).

OBSAH PREZENTÁCIE

- Vytvorenie legislatívneho rámca pre EZ
- Neuvážené zmeny právnych predpisov
- Manažment environmentálnych zát'aží
- Stagnácia riešenia problematiky environmentálnych zát'aží v rokoch 2020 až 2023

VYTVORENIE LEGISLATÍVNEHO RÁMCA

- zákon č. 409/2011 Z. z. o niektorých opatreniach na úseku environmentálnej záťaže a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- zákon č. 569/2007 Z. z. o geologických prácach (geologický zákon) v znení neskorších predpisov.
- vyhláška č. 51/2008 Z.z., ktorou sa vykonáva geologický zákon
- smernica Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky z 28. januára 2015 č. 1/2015 –7. na vypracovanie analýzy rizika znečisteného územia

ZÁKON O EZ

Zákon „o environmentálnych zát'ažiach“ upravuje:

- identifikáciu a klasifikáciu environmentálnych zát'aží,
- definuje pôvodcu,
- upravuje spôsob určovania povinnej osoby za environmentálnu zát'až a povinnosti tejto osoby,
- ustanovuje postup, ak povinnú osobu nemožno určiť,
- definuje plán prác na odstránenie environmentálnej zát'aže a spôsob jeho ukončenia,
- ustanovuje orgány štátnej správy na úseku environmentálnych zát'aží,
- sankcie za porušenie zákona a iné.

GEOLOGICKÝ ZÁKON

Geologický zákon okrem iného upravuje:

- niektoré definície na úseku environmentálnych zát'aží,
- oprávnenia a odborné spôsobilosti nevyhnutné pre výkon geologických prác, (ktorými sú predovšetkým prieskum, monitoring a sanácia environmentálnych zát'aží),
- projektovanie geologických úloh,
- vykonávanie geologických prác,
- povinnú dokumentáciu,
- vyhodnocovanie prostredníctvom záverečných správ,
- schvaľovanie týchto správ a ich odovzdávanie do archívu,
- spôsob vstupov na pozemky a obmedzenie vlastníckych práv.

VYHLÁŠKA KU GEOLOGICKÉMU ZÁKONU

- definuje úlohy odborného geologického dohľadu,
- špecifikuje požiadavky na projektovanie geologických úloh a na ich vyhodnocovanie,
- ustanovuje osobitné náležitosti záverečných správ a
- definuje obsah a náležitosti jednotlivých druhov záverečných správ.

NEUVÁŽENÉ ZMENY PRÁVNÝCH PREDPISOV

- Dňa 3. decembra 2021 bol prijatý zákon č. 490/2021 Z.z., ktorým sa dopĺňa zákon č. 409/2011 Z. z. o niektorých opatreniach na úseku environmentálnej záťaže a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý nadobudol účinnosť dňa 1. júna 2022.
- Novela zákona č. 409/2011 Z.z. doplnila do zákona nové ustanovenia, ktoré sa týkajú postupu pri uplatňovaní finančnej náhrady za sanáciu environmentálnej záťaže.

ZMENY PRÁVNÝCH PREDPISOV

- Novela zákona č. 409/2011 Z.z. o niektorých opatreniach na úseku environmentálnej záťaže...doplnila do zákona nové ustanovenia, ktoré sa týkajú postupu pri uplatňovaní finančnej náhrady za sanáciu environmentálnej záťaže. Podľa ods. 1 § 9a „*Ak štát uskutoční z verejných prostriedkov sanáciu environmentálnej záťaže, ktorá sa nachádza na nehnuteľnosti, ktorej vlastníkom alebo správcom nie je štát (ďalej len „sanovaná nehnuteľnosť“), je povinný požadovať od vlastníka sanovanej nehnuteľnosti náhradu finančných prostriedkov vynaložených na vykonanie sanácie environmentálnej záťaže (ďalej len „finančná náhrada“); za sanovanú nehnuteľnosť sa nepovažuje nehnuteľnosť, ktorá je súčasťou kontaminačného mraku súvisiaceho s environmentálnou záťažou, ak nebola zahrnutá do projektu sanácie environmentálnej záťaže. Vlastník sanovanej nehnuteľnosti je na základe výzvy podľa odseku 5 povinný uhradiť sumu zodpovedajúcu finančnej náhrade za sanovanú nehnuteľnosť alebo v lehote podľa odseku 5 uzavrieť záložnú zmluvu.*“

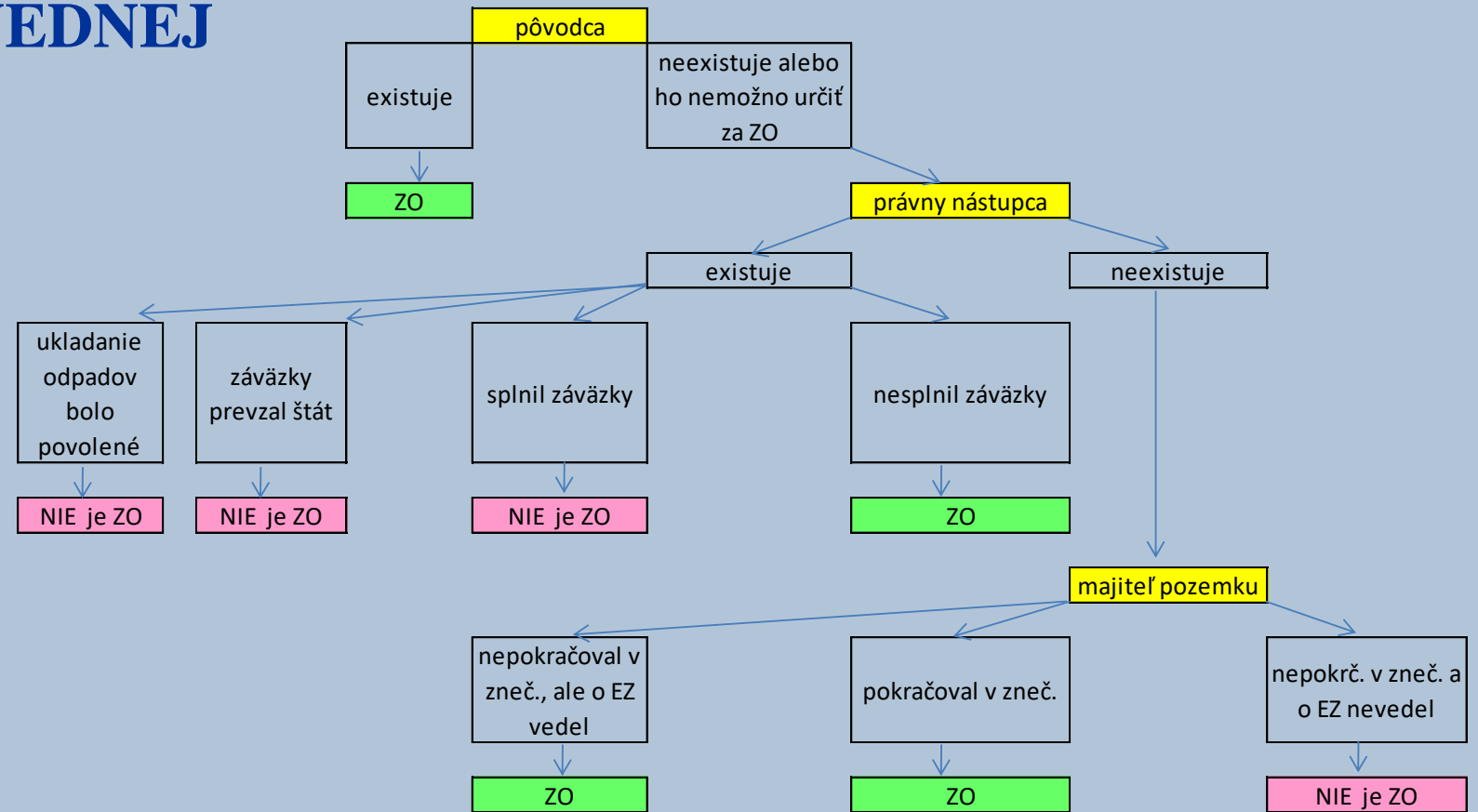

ZMENY PRÁVNÝCH PREDPISOV – POKR.

- Novela zákona je vypracovaná s nedostatočnou presnosťou, bez pochopenia princípu „znečisťovateľ platí“ a pochopenia kontextu určovania povinnej osoby v pôvodnom znení zákona.
- **Výlučne v prípadoch, že žiadnu povinnú osobu nemožno určiť, t.j. všetky potenciálne zodpovedné osoby sa vyvinia, vykoná opatrenia na odstránenie environmentálnej záťaže štát zastúpený príslušným ministerstvom.**
- Novela zákona však vracia prostredníctvom nových ustanovení § 9a a 9b späť do hry vlastníkov nehnuteľností, ktorí sa už vyvinili a okresný úrad v sídle kraja o tom vydal právoplatné rozhodnutie. Takýto prístup možno považovať za nesystémový krok ignorujúci právoplatné rozhodnutia správnych orgánov a platné uznesenia vlády SR.
- Novela teda spochybňuje doterajšie konania o určení povinnej osoby za environmentálnu záťaž a mení princíp „znečisťovateľ platí“ na princíp „(nevinný) vlastník platí“.
- Novela nesie tiež prvky protiústavnosti v oblasti vlastníckeho práva a z uvedeného dôvodu prezidentka Slovenskej republiky novelu zákona nepodpísala a podala ju na Ústavný súd SR. Ten zatiaľ nerozhodol.

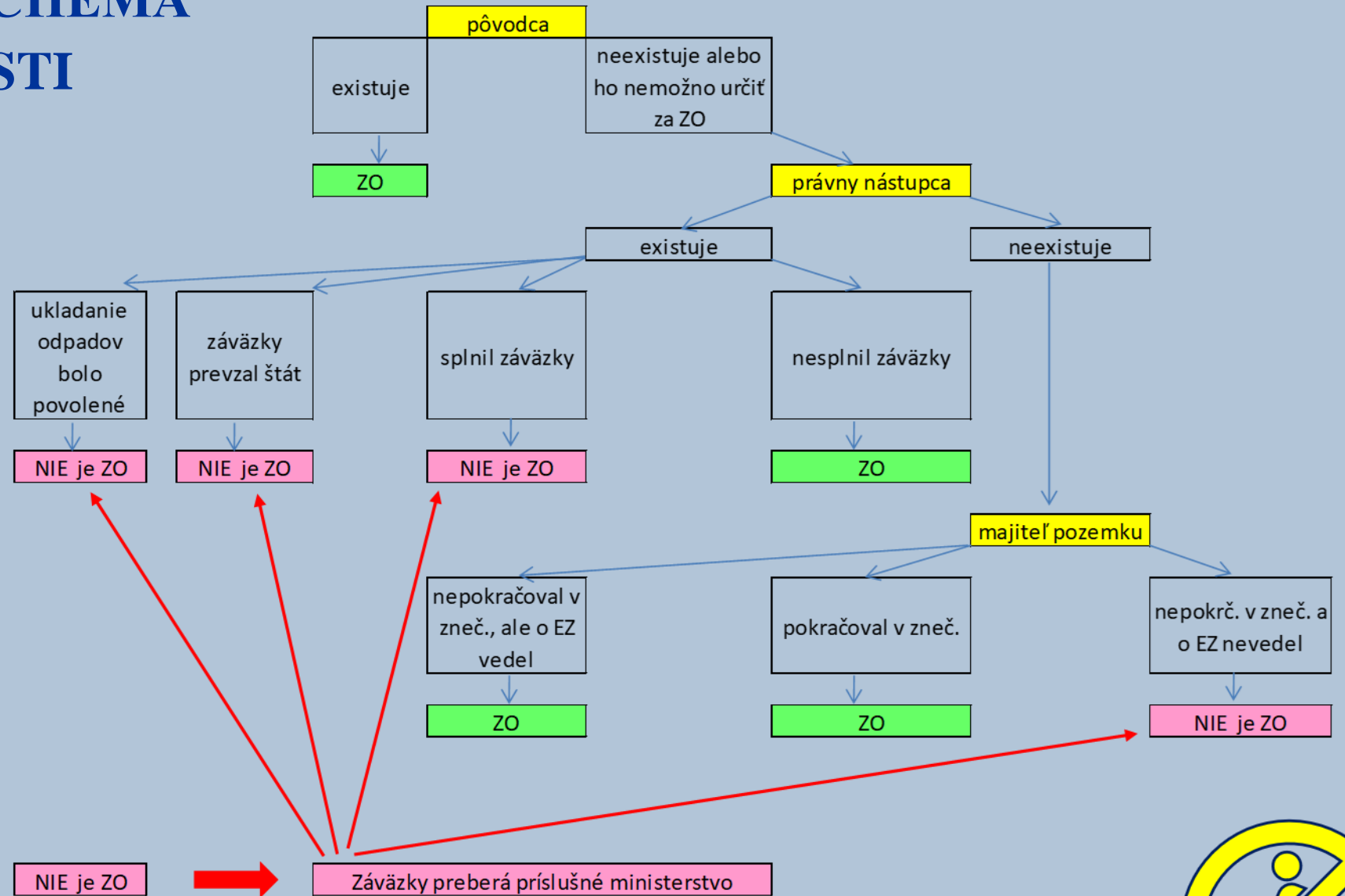
PŔVODNÁ SCHÉMA URČOVANIA ZODPOVEDNEJ OSOBY (ZO)

NIE je ZO → Záväzky preberá príslušné ministerstvo

MODIFIKOVANÁ SCHÉMA ZODPOVEDNOSTI

MANAŽMENT ENVIRONMENTÁLNYCH ZÁŤAŽÍ

- Manažment environmentálnych záťaží na celoslovenskej úrovni zabezpečuje Ministerstvo životného prostredia SR.
- Úzko pritom spolupracuje najmä so Slovenskou agentúrou životného prostredia a so Štátnym geologickým ústavom D. Štúra.

MANAŽMENT ENVIRONMENTÁLNYCH ZÁŤAŽÍ

- vykonaná bola Systematická identifikácia environmentálnych záťaží (2006 – 2008),
- vybudovaný bol Informačný systém environmentálnych záťaží (2008) (www.enviroportal.sk),
- vypracované boli Regionálne štúdie dopadov environmentálnych záťaží na životné prostredie (2010),
- prijatá bola novela geologického zákona zahŕňajúca environmentálne záťaže (2009) a novela vyhlášky ku geologickému zákonu (2010),
- vypracovaný a vládou schválený bol prvý Štátny program sanácie environmentálnych záťaží (2010),
- zostavený a vytlačený bol Atlas sanačných metód environmentálnych záťaží (Frankovská, J. et al., 2011).

MANAŽMENT ENVIRONMENTÁLNYCH ZÁŤAŽÍ

- vyškolení boli pracovníci štátnej správy a súkromného sektora pre oblasť environmentálnych záťaží,
- vypracovaný bol Metodický pokyn na analýzu rizika znečisteného územia (2012), ktorý bol aktualizovaný prostredníctvom Smernice 1/2015-7 na analýzu rizika znečisteného územia (2015),
- realizované boli viaceré informačné a osvetové aktivity pre odbornú aj laickú verejnosť, napr. súťaž pre školy, terénne kurzy, informačné letáky, brožúry a viaceré tlačené publikácie v slovenskom a anglickom jazyku, nahraté bolo niekoľko videoklipov a dokumentárny film,
- zorganizované bol 8 medzinárodných konferencií Znečistené územia (Contaminated Sites),
- zorganizované boli desiatky seminárov a školení pre odbornú verejnosť,
- pripravené a schválené boli desiatky Plánov prác na odstránenie environmentálnej záťaže,
- v rámci MŽP SR bola zriadená Komisia pre posudzovanie a schvaľovanie záverečných správ s analýzou rizika znečisteného územia, ktorá zasadala viac ako 90-krát a schválila stovky správ,
- riešené boli mnohé projekty zamerané na environmentálne záťaže, ktoré boli podporené z fondov Európskej únie a zo štátneho rozpočtu.

PROJEKTY PODPORENÉ Z OP ŽP (2007 – 2013)

Osveta, práca s verejnosťou ako podpora pri riešení environmentálnych zát'aží v SR,

- Dobudovanie Informačného systému environmentálnych zát'aží,
- Prieskum environmentálnych zát'aží na vybraných lokalitách Slovenskej republiky (**141 lokalít**),
- Monitorovanie environmentálnych zát'aží na vybraných lokalitách Slovenskej republiky (**161 lokalít**),
- Sanácia environmentálnych zát'aží na **19 lokalitách**,
- Integrácia verejnosti do riešenia environmentálnych zát'aží,
- Geologický prieskum pravdepodobných environmentálnych zát'aží metódami diaľkového prieskumu Zeme a modelovaním.

Výdavky z verejných zdrojov na podporu riešenia environmentálnych zát'aží v rokoch 2010-2015 boli 144, 87 mil. eur.

PROJEKTY PODPORENÉ Z OP KŽP (2014 – 2020)

- Geologický prieskum vybraných pravdepodobných environmentálnych zát'azí (etapy 1 až 5) – spolu **105 lokalít**,
- Sanácia vybraných environmentálnych zát'azí Slovenskej republiky (1) (**18 lokalít**): Nové Zámky, Komárno, Štúrovo, Prievidza, Púchov, Leopoldov, Prešov, Spišská Nová Ves, Košice, Poproč (lokalita nebola realizovaná), Humenné, Vrútky, Čadca, Kral'ovany, Dolný Kubín, Sliach, Brezno a Zlaté Moravce,
- Sanácia vybraných environmentálnych zát'azí Slovenskej republiky (2) (**5 lokalít**): Komárno – Harčáš, Myjava - skládka galvanických kalov - Holičov vrch, Martin – Kasárne SNP, Michalovce – Mestské kasárne – autopark a Piešť'any – Kasárne,

PROJEKTY PODPORENÉ Z OP KŽP (2014 – 2020)

Sanácia vybraných environmentálnych zát'aží Slovenskej republiky (4) (7 lokalít): Kežmarok – bývalé kasárne, skládky Zlaté Klasy a Čierne Kl'ačany, Bratislava – Petržalka – Kopčianska – pri vojenskom cintoríne a Naštice - skládka popolčeka, Jamník - kasárne Mokrad', Sliač - letecké kasárne,

Sanácia environmentálnych zát'aží na vybraných lokalitách Slovenskej republiky (6) (3 lokality) Trstená - bývalý sklad pohonných hmôt Hámričky, Bardejov - areál podniku JAS, Pohronský Ruskov – mazutové hospodárstvo bývalého cukrovaru,

Zabezpečenie monitorovania environmentálnych zát'aží Slovenska (etapy 1 až 3) – spolu 165 lokalít.

FINANČNÁ PODPORA

Výdavky z verejných zdrojov na podporu riešenia environmentálnych zát'aží v rokoch 2010-2015 boli **144,87 mil. eur.**

Z vyčlenenej alokácie pre OP KŽP (2014 – 2020) s možnosťou čerpania do roku 2023 vo výške 222,5 mil. eur bolo zazmluvnených len **122,4 mil. eur**, z čoho bolo na prieskum vynaložených **18,5 mil. eur**, na monitoring **8,3 mil. eur** a na sanáciu **95,6 mil. eur.**

Zo súkromných zdrojov bolo sanovaných viac ako 30 lokalít, kde bolo preinvestovaných viac ako **250 mil. eur.**

STAGNÁCIA RIEŠENIA PROBLEMATIKY

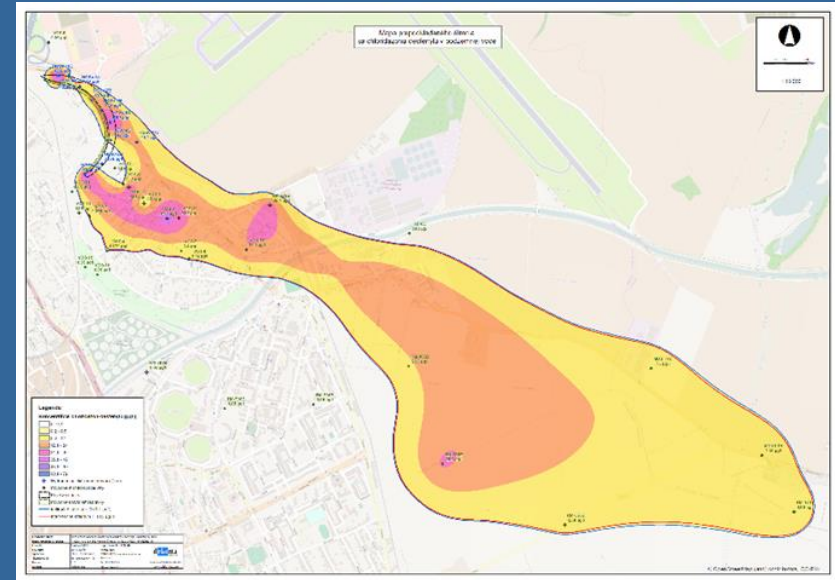
ENVIRONMENTÁLNYCH ZÁŤAŽÍ V ROKOCH 2020 AŽ 2023

- Ambíciu vyvinúť maximálne úsilie na odstránenie environmentálnych záťaží mala zakotvenú vo svojom programovom vyhlásení aj vláda Igora Matoviča.
- Prioritou mali byť tri lokality – Vrakunská skládka, gudrónové jamy v Predajnej a PCB látky v Chemku Strážske.
- Žiadna z uvedených lokalít nebola vyriešená.
- Zrušené boli vysúťažené a pripravené projekty na 18 lokalitách.
- Firmy zhotoviteľov boli označené za „toxické“.
- Riešené boli len tie projekty, ktoré boli buď vysúťažené alebo pripravené predchádzajúcou vládou, t.j. pred rokom 2020.
- Nevyčerpaných bolo viac ako **100 mil. eur.**

ZASTAVENÉ PROJEKTY

- Nepochopiteľné zastavenie/zrušenie viacerých významných projektov, napr. sanácie Vrakunskej skládky alebo gudrónových depónií v Predajnej a iných.
- Napr. v prípade Vrakunskej skládky boli v rámci prípravy projektu realizované:
 - Podrobný geologický prieskum
 - Ukončené konanie o určení povinnej osoby za EZ
 - Schválený projekt sanácie
 - Ukončené verejné obstarávanie na sanáciu aj na OGD
 - Ukončený proces EIA
 - Ukončené územné konanie
 - Vydané stavebné povolenie
 - Vypracované znalecké posudky
 - Ukončené vyvlastňovacie konania

ZRUŠENÉ PROJEKTY

PREKÁŽKY PRE NOVÉ PROGRAMOVÉ OBDOBIE NA ROKY 2021 – 2027

- zdeformovaný zákon o EZ
- spochybňovanie práce skúsených odborníkov a politizácia výsostne odborných otázok, dokonale reprezentovaná bývalým vedením MŽP SR
- ignorancia súkromných geologických spoločností
- stagnácia prípravy nových projektov sanácie
- absencia podnetov na určovanie povinných osôb
- nedostatočné personálne kapacity OÚ – odborov starostlivosti o ŽP
- nedostatočné personálne kapacity pre prípravu a implementáciu projektov na ministerstvách

ĎAKUJEM ZA POZORNOST

vlasta0811@gmail.com

